

СВІТОВА ФІНАНСОВА АРХІТЕКТУРА ЗЕЛЕНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУДІВНИЦТВА

Зимогляд Богдан Геннадійович

PhD-здобувач, асистент кафедри економічної теорії

та міжнародних економічних відносин,

Український державний університет науки і технологій

Будівельний сектор історично виступає одним з найпотужніших драйверів світового економічного розвитку. Його внесок у створення доданої вартості, зайнятість та розвиток суміжних галузей є надзвичайно вагомим. Водночас саме цей сектор є одним із найбільших джерел вуглецевих викидів, енергоспоживання та деградації довкілля. За умов зростання глобальних кліматичних ризиків і трансформації екологічної економіки у провідну парадигму світогосподарського розвитку саме будівництво виявляється критичною ланкою, через яку реалізується перехід до кліматично нейтральної економіки.

Глобальні кліматичні цілі, зокрема ті, що закріплені Паризькою угодою та Цілями сталого розвитку ООН, передбачають радикальне скорочення вуглецевих викидів і модернізацію енергетично неефективного будівельного фонду. У цих умовах інвестиційна динаміка у секторі будівництва набуває принципово нових характеристик: відхід від капіталовкладень у зведення традиційних споруд у напрямі фінансування сталих, енергоефективних, ресурсно ощадних об'єктів. Водночас масштаби необхідних інвестиційних ресурсів перевищують можливості державних бюджетів і традиційних банківських механізмів, що об'єктивно актуалізує розвиток зелених фінансових інструментів як ключового механізму екологізації будівництва.

За оцінками міжнародних організацій, у період 2022–2035 рр. загальні інвестиційні потреби зеленого будівництва перевищать 160 млрд дол. США. При цьому розподіл є нерівномірним: у країнах Європи та Центральної Азії очікуваний обсяг інвестицій становить близько 17,7 млрд дол., у Латинській Америці та Карибському басейні – 76,6 млрд, у Східно-Азіатсько-Тихоокеанському регіоні – 12,9 млрд, у Південній Азії – 25,5 млрд дол. [1, с. 49]. Лише в Європейському Союзі для досягнення до 2050 року висунутих кліматичних цілей приблизно 75% будівельного фонду потребує суттєвого підвищення енергоефективності, а 97% споруд – глибокої реконструкції [2, с. 3].

Ці обсяги фінансових ресурсів не можуть бути мобілізовані ані з державних бюджетів, ані через класичні інвестиційні канали. Необхідна широка участь приватного сектору: інституційних інвесторів, корпорацій,

фінансових установ, домогосподарств. Зелені фінансові інструменти стають у цій логіці системним каналом акумуляції та перерозподілу капіталу в екологічно значущі проєкти.

Упродовж 2015–2024 рр. у зелені активи було інвестовано близько 20 трлн дол. у всьому світі. Частка будівельного сектору становила 16,9 % або 3,4 трлн дол., що робить його другим за обсягом напрямом зелених інвестицій після енергетики (8,4 трлн дол., 42,4 %). Для порівняння: сектор водопостачання акумулював 14,1 %, а транспортний – 14 % зелених інвестицій, [3, с. 1].

Загальний розмір глобального ринку сталого фінансування у 2024 р. оцінювався у 5,9 трлн дол. США з прогнозом зростання до понад 35,7 трлн дол. у 2034 р. Середньорічний темп приросту оцінюється на рівні 19,8 % [4]. Основні драйвери цього процесу у будівельному секторі – стрімке зростання попиту на енергоефективне житло, посилення нормативних вимог і розвиток систем сертифікації зелених споруд. Важливим стимулюючим чинником є також глобальний тренд посилення вимог до екологічної відповідальності фінансових установ. Під тиском акціонерів, регуляторів та громадянського суспільства банки й інвестиційні фонди дедалі активніше узгоджують свої портфелі з ESG-критеріями, що посилює потоки зеленого капіталу [5].

Показовим є приклад Китаю: чинні стандарти енергоефективності вимагають зниження енергоспоживання будівель на 30 % з поступовим підвищенням цієї планки до 50 %, 65 % і 75 % залежно від регіонів. Така стратегія створює стабільний попит на зелене фінансування в масштабах цілої економіки [6].

Сучасний глобальний ринок зеленого фінансування будівництва характеризується високою інструментальною різноманітністю. Основні інструменти включають:

- зелені кредити та позики, орієнтовані на фінансування енергоефективних проєктів;
- зелені іпотеки – фінансові продукти з пільговими ставками для придбання чи модернізації житла з низьким вуглецевим слідом;
- облігації сталого розвитку, що забезпечують притік довгострокового капіталу;
- гранти та субсидії, які стимулюють попит з боку домогосподарств і малого бізнесу;
- податкові стимули та гібридні механізми підтримки;
- зелене страхування як новий сегмент фінансового ринку.

Взагалі у світі налічується 129 фінансових і податкових схем підтримки реконструкції будівель: 61 % з них – гранти і субсидії, 19 % – пільгові кредити, 10 % – податкові пільги [2, с. 4].

Зазначені інструменти мають не лише екологічний, а й економічний і соціальний ефект. Наприклад, у Великій Британії середня початкова

ставка за зеленими іпотечними кредитами на 35 базисних пунктів нижча, ніж за звичайними продуктами, а ймовірність отримати кешбек зростає на 53 % [7]. Це формує додаткові стимули для приватних інвесторів та домогосподарств. Соціальні екстерналії яскраво демонструє Європейський Союз, де до 2030 р. заплановано реконструювати близько 35 млн споруд, створивши при цьому 160 тис. робочих місць у секторі зеленого будівництва [2, с. 4].

Післявоєнна відбудова України ставить перед державою та суспільством безпрецедентні виклики: відновлення зруйнованої інфраструктури та житлового фонду, енергетична безпека, дотримання екологічних стандартів та інтеграція до Європейського зеленого курсу. В умовах обмежених бюджетних можливостей залучення приватного капіталу через зелені фінансові інструменти є стратегічною передумовою успішного відновлення.

Водночас Україна має реальні перспективи інтегруватися в європейську фінансову архітектуру сталого розвитку: використання механізмів таксономії сталих фінансів, участь у грантових програмах ЄС, адаптація моделей зелених іпотек та пільгового кредитування. Це дозволить одночасно модернізувати будівельний сектор, знизити вуглецевий слід і створити нові точки зростання економіки.

Таким чином, зелені фінансові інструменти посідають центральне місце в системі екологічної трансформації будівельного сектору. Вони забезпечують не лише мобілізацію капіталу, а й визначають якість, швидкість та масштаб переходу до кліматично нейтральної економіки. Для України, яка стоїть перед завданням масштабного післявоєнного відновлення, цей напрям є не просто бажаним, а стратегічно необхідним. Залучення зелених фінансових інструментів може стати одним із ключових механізмів відбудови країни та її інтеграції у європейський простір сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Building Green. Sustainable Construction in Emerging Markets : Report International Finance Corporation ; World Bank Group. October 2023. URL: <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/2023/building-green-sustainable-construction-in-emerging-markets.pdf> (дата звернення 16.05.2025 р.).
2. Чала В. Інвестиційні моделі зеленого будівництва: структура та інструменти. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/05/Topic-5.-EU-investment-models-for-green-construction-structure-and-tools.pdf> (дата звернення 24.07.2025 р.).
3. Green Transition: Single Market and Competitiveness Scoreboard. European Commission. 2025. URL: https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/competitiveness/green_en (дата звернення 19.05.2025 р.).
4. Sustainable Finance Market Size: By Investment, By Transaction, By End Use, By Investor, Analysis, Share, Growth Forecast, 2025–2034. Global Market Insights. URL: <https://www.gminsights.com/industry-analysis/sustainable-finance-market> (дата звернення 16.05.2025 р.).

5. Green Mortgage Market Research Report 2033. Growth Market Reports. URL: <https://growthmarketreports.com/report/green-mortgage-market> (дата звернення 14.07.2025 р.).

6. Urban China: toward efficient, inclusive, and sustainable urbanization. The World Bank Group. Washington, DC. USA. Web-source: worldbank.org. Access data: May 23, 2019. URL: <https://www.c-o-k.ru/articles/issledovanie-mezhdunarodnogo-opyta-stimulirovaniya-energoeffektivnogo-i-ustoychivogo-stroitelstva> (дата звернення 29.07.2025 р.).

7. Cocco J. F., Mendes B., Naaraayanan S. L. Green Mortgages. February 22, 2025. URL: https://abfer.org/media/abfer-events-2025/annual-conference/papers-sustainable-and-green-finance/AC25P8034_Green-Mortgages.pdf (дата звернення 14.07.2025 р.).